קמז: מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

לתפלתו של כהן גדול. שיתפלל שאם חמה לא תהיה חמה יותר מדאי ואם קרירא לא תהיה קרירא יותר מדאי:

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול כו'. פי' רבינו שמואל דלמאן דלאין דינא דגרמי הוה מוחל צריך להחזיר לוקח מה שנתן לו ואו"י ת"ל להחזיר אלא מעות שנתנו כו' הלקוחות ולא כל הסעור וראיה לדבר מדאמר בפרק המובל (כ"ק פט: ופס) אלא הא דתניא וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה ואמאי לא הפסידה מזכין לה לכתובתה לבעלה בעוכת הנאה דהאי חבלה דאי מחלה לה (ו) גבי בעל ליכא קפידא ומוקי לה כרבי מאיר ומשמע דוקא גבי בעל יכולה למכור אבל לגבי אחריני לא תוכל למכור כי האי גוונא פן תמחלנה לבעלה והיאך תמחלנה לרבי מאיר דאית ליה בהנחל קמא (שם ק.) דינא דגרמי ע"כ נראה אמי' למאן דאית ליה דינא דגרמי היינו דוקא לענין שיש לה לשלם מה שנתנו בה הלקוחות ולא כל דמי הכתובה שהפסידתם והא דאמר בהנחל קמא (שם דף פח:) מאן דדאין דינא דגרמי מגבי שטרא מעליא גבי שורף שטרותיו של חבירו וכן בפ' הכותב (כתובות דף פו.) על הך מלתא דשמואל לאו דוקא נקט שטרא מעליא שהרי לא אחזיר אלא מה שנתנו בה הלוקחין אלא משום דנקט לעיל התם ביירא בעלמא קלאי מיגך נקט בתר הכי שטרא מעליא ועוד ראיה מרב נחמן דאית ליה בהנחל בתרא (כ"ק קנז:) דינא דגרמי גבי הנאת גברא דאמוי אכריא דאחכריה אתא לקמיה דרב נחמן מייביה כו' ואילו בפרק הכותב (כתובות פה: ופס פו. ד"ה חיול) אמר קרינהיה דרב נחמן זביתה לכתובתה בעוכת הנאה ואיגרשא ושכיבא אתו לקוחות וקמבעי לה לברתה כו' אמר רב נחמן מאן ליימא לה דתיול וליימלה לכתובתה לגבי אבוה והדר תירתה מיניה ומה תרוויח לרב נחמן והא איהו גופיה אית ליה בהנחל בתרא דינא דגרמי ואם כן צריכה להחזיר לו כל הדמים ומה תרוויח בזה אלא שמע מינה שהרויח בזה שלא היתה צריכה להחזיר להם אלא מה שנתנו בה (ז) ואם תאמר מכל מקום הפסידתם הרבה שהרי גרושה היתה והיה להם ללוקחות אז לגבות כתובתה מן הגרושה ואומר רבי דשמא קטנה היתה ולא היו יכולים אז לגבות ממנה כלום ומכל מקום מחילתה מחילה כיון שהגיעה לפעוטות כדאמר בהנחל (ניטין דף עט.) דמתנתה מתנה עוד קשה לי רב נחמן אין השיאה עצה למחול כתובת אמן והא אמר בפרק לא יחפור (לעיל כב: ופס) דגרמא בנזקין אסור פי' אע"ג דפטור הוא איסורא מיהא איכא וכל שכן למאן דלאין דינא דגרמי כמו רב נחמן דאיכא איסור יותר כשמורה לה למחול דאפילו בגרמא בנזקין שפטור לגמרי אסור וכ"ש דינא דגרמי שיש מחייבין שאסור ואומר ר"י דכיון שהיה לה הפסד לדבר שרי וגם שלא היו מפסידין כלל בדבר שמחזרת להם מה שנתנו בה ועוד ראיה מדאמר בפרק שני דקדושין (דף מז:) התקדשי לי בשטר חובי אז שהיה לו מלוה ביד אחריס ד)(וקדשה) עליהו רבי מאיר אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ומסקנא דמילתא דפליגי בדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול מאן דאמר אינה מקודשת אית ליה דשמואל דלא סמכה דעתה כי שמא ימחול ואם צריך להחזיר כל הדמים למה ימחול ושפיר סמכה דעתה ועוד דקאמר התם בתר הכי דסמכה דעתה דלא שביק נפשה ויהיב לאחריני הוה ליה למימר שיתחייב לשלם הכל אם ימחול ומיהו יש לדחות כי שמא היה לה בושת לבוז לב"ד ולתבוע מבעלה מה שמחלה ולכך לא סמכה דעתה בכך יותר ועוד ראיה ממה דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (דף יט: ופס) גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל וליימוס שמא כתבה ליתן בגיסן ולא נתנה אלא עד תשרי ואחלה חבנתה לכתובתה בעוכת הנאה מגיסן עד תשרי ומפיק ליה לשובר דכתיב בגיסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין ואמר רבא שמע מינה אתיא לדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו כו' פי' ואם כן לא טריף שלא כדין שהרי יכולה היא למחול לבעלה ותימה למאן דלאין דינא דגרמי אין (ח) יטרוף שלא כדין והלא אם תמחול לבעלה יחזרו עליה הלקוחות ויגבו ממנה הכל על כן נראה שאין צריכה להחזיר להם אלא מה שנתנו בה ומיהו קשה לי מ"מ יטרוף לקוחות שלא כדין שהרי יחזרו עליה ממה שנתנו בה לכל הפחות ואומר ר"י דבדבר מועט כזה אין לחוש דאין כאן טריפה שלא כדין ועוד הוה קשיא לי דהא הוה מצי התם למיפרך מגרושה שכתבה ליתן בגיסן ולא נתנה עד תשרי ואולה חבנה לכתובה דמגיסן ועד תשרי ומפיק ליה לשובר דכתיב בגיסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין וכיון שהיא גרושה א"כ מוכרת כתובתה בדמים יקרים ואם כן הפסידה הרבה ללקוחות וטורף בעלה שלא כדין שהרי לא תוכל למחול מה שהפסידתם ואי הוה מוקי לה לההיא בריתא כמאן דלא דאין דינא דגרמי הוה אתי שפיר אך לא היינו יכולים עוד להביא ממנה ראיה מיהו לפי מה שפי' ר"י בפ"ק דבבא מציעא דבגרושה ליכא למיחש הכי הוה א"ש וכן הוא עיקר כמו שפי' שם דלא הוי מצי למיפרך מגרושה וא"ת מאי האי דקאמר בפ"ק דבבא מציעא (דף כ.) ש"מ איתא להא דשמואל דאמר המוכר שטר חוב כו' ניחוש דלמא כתבה ליתן בגיסן ולא נתנה עד תשרי והלכה והכניסתה לבעלה שאז אינה יכולה למחול דידו כידה כדאמר בהכותב (כתובות פה:) וא"ל דמיירי שיודעין שאין לה בעל: **אלא** אינה כשל תורה בו'. מה שפירש רבינו יעקב שאין להוכיח מכאן דמכר שטר חוב (ט)אל מן המוכרה פירשו לעיל בפרק המוכר את הספינה (דף עו: ד"ה קני): **שכיב** מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום למימרא דסבר רב נחמן מילתא דליתא בבריא. שאינו יכול להקנות הדירה דבר שאין בו ממש הוא ופירות הדקל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: שכיב

לתפלתו של כהן גדול ורבא אמר רב נחמן מתנת שכיב מרע מדרבנן בעלמא היא שמא תטרוף דעתו עליו ומי אמר רב נחמן הכי והא (ט) אמר רב נחמן אע"ג דאמר שמואל (ט)א המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל ב מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכיב מרע דאינו יכול למוחלו אי אמרת בשלמא דאורייתא משום הכי אינו יכול למחול אלא אי אמרת דרבנן היא אמאי אינו יכול למחול ג אינה של תורה ועשאוה כשל תורה אמר רבא אמר רב נחמן ד שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו למימרא דסבר ר"נ מילתא דאיתא בבריא איתא בשכיב מרע דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע והא אמר רבא אמר רב נחמן שכיב

הספינה (לעיל עו.): **וחזר.** המוכר ומחל לזה: **מחול.** אלא מכר לו ראשון לשני אלא כל זכות שהכל לדו ולא עדיף האי לוקח ממלוה דאמי מממתיה דמלוה ומיהו מעותיו יחזיר לו מוכר ללוקח דהא הלכתא היא דדיינינן דינא דגרמי וזה הספיד מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו דקיימא לן (ז)דמייב מההוא עובדא דכפייה לפרס לרב אשי ואגבי מייניה כי כשורא לגלמי: **ואפילו יורש.** של מלוה מוחל וסברא הוא דלא אלים כח של לוקח במה שנמסר לו שטר המלוה אלא לזכות בחוב הכתוב (ד) במקום המלוה או היורש אך לא נעקר שעבודו מן המלוה וקרינא ביה עבד לוה לאיש מלוה (משלי כב) ויכול למחול שעבודו: **מודה שמואל שאם נתנו.** המלוה לאיש אחר במתנת שכיב מרע וכגון שחלק כל נכסיו (ט)לי נמי על ידי קנין כדין כל מתנת שכיב מרע במקנא לי נמי בלא קנין דכיון דמסרו לו בחייו אין לך קנין גדול מזה ומיהו אם עמד חוזר אם מתנת שכיב מרע (ה)במקנא הוא דפסקי' לקמן (קנא:) דאינו יכול למחול דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ואלימי ממתנת בריא ואין היורש יכול למחול: **ומשני אינה של תורה.** אלא מדרבנן היא: **ועשאוה כשל תורה.** ומשום טירוף דעתו כדאמרן לעיל: **א"ר נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום.** שהדירה אין בה ממש להקנותה ופירות דקל נמי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכיון דמתנת בריא אפי' בקנין סודר לא קני דמילי לא מיקנו אלא א"כ הקנה לו החפץ כגון דקל לפירותיו וכיא לדור מתנת שכיב מרע נמי לא קניא דמילתא דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע שאין שכיב מרע ממוך מן הבריא אלא דאמירתו במקום קנין של בריא הוא והיכא דאין קנין (ו)מועלת בבריא אמירה בשכיב מרע לא מהניא מידי הלכך אין מועיל עד שיאמר תנו בית זה לפלוני כו': **למימרא דסבר רב נחמן כו'.** לא אלים כח השכיב מרע יותר מן הבריא אלא שאמירתו קונה קנין סודר דבריא: הלואתי

להפלתו של כהן גדול. שהיה מתפלל ביום הכפורים שתהיה שנה זו גשומה ושמונה [יומא נג.]: ועתה לפי הענין שירחה ברחש השנה יתפלל ביום"כ: **מפנה שכיב מרע.** שקונה בחמירה בעלמא אינה מן התורה וקרחי דלעיל עלה טוענה קמ"ל שיהה לבימה בשעת מיתתו מה שיש לו לצוות הן על ידי קנין הן ע"י דבור כגון דבריס שאין צריכין קנין שאדם מודיע לבני ביתו מי חייב לו כלום וממונו ופפליגו ביה מי (ב) והיכן מונחין אלא מדרבנן בעלמא קונה גזירה שמא עד שיבאו עדים לקנות תטרף דעתו של חולה קודם שיבאו ולא יוכל להקנות ונמצאת לוותו בטלה. וקשיא לי מה בכך אם תבטל מאחר שאינו קונה בחמירה תבטל ותבטל. ולישנא אחרינא מפרשינן ונראה בעיני דלהכי תקון רבנן שיקנו דבריו בחמירה שאם אין דבריו נקנין חיישינן שמא תטרף דעתו בחליו ממוך ועד שהוא יודע שלא יקיימו כניו לוותו: **מי אמר רב נחמן הכי.** דמדרבנן היא ולא מדאורייתא: **המוכר שטר חוב.** שחייב לו לוה למלוה ממון ומסר לו המלוה את השטר ליד לוקח ומכרו לו וכתב לו קני לך (ו) וכל שעבודיה אי נמי כדפסקינן התם הלכתא לותיות נקנות בחמירה בפרק המוכר את הספינה (לעיל עו.): **וחזר.** המוכר ומחל לזה: **מחול.** אלא מכר לו ראשון לשני אלא כל זכות שהכל לדו ולא עדיף האי לוקח ממלוה דאמי מממתיה דמלוה ומיהו מעותיו יחזיר לו מוכר ללוקח דהא הלכתא היא דדיינינן דינא דגרמי וזה הספיד מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו דקיימא לן (ז)דמייב מההוא עובדא דכפייה לפרס לרב אשי ואגבי מייניה כי כשורא לגלמי: **ואפילו יורש.** של מלוה מוחל וסברא הוא דלא אלים כח של לוקח במה שנמסר לו שטר המלוה אלא לזכות בחוב הכתוב (ד) במקום המלוה או היורש אך לא נעקר שעבודו מן המלוה וקרינא ביה עבד לוה לאיש מלוה (משלי כב) ויכול למחול שעבודו: **מודה שמואל שאם נתנו.** המלוה לאיש אחר במתנת שכיב מרע וכגון שחלק כל נכסיו (ט)לי נמי על ידי קנין כדין כל מתנת שכיב מרע במקנא לי נמי בלא קנין דכיון דמסרו לו בחייו אין לך קנין גדול מזה ומיהו אם עמד חוזר אם מתנת שכיב מרע (ה)במקנא הוא דפסקי' לקמן (קנא:) דאינו יכול למחול דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ואלימי ממתנת בריא ואין היורש יכול למחול: **ומשני אינה של תורה.** אלא מדרבנן היא: **ועשאוה כשל תורה.** ומשום טירוף דעתו כדאמרן לעיל: **א"ר נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום.** שהדירה אין בה ממש להקנותה ופירות דקל נמי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכיון דמתנת בריא אפי' בקנין סודר לא קני דמילי לא מיקנו אלא א"כ הקנה לו החפץ כגון דקל לפירותיו וכיא לדור מתנת שכיב מרע נמי לא קניא דמילתא דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע שאין שכיב מרע ממוך מן הבריא אלא דאמירתו במקום קנין של בריא הוא והיכא דאין קנין (ו)מועלת בבריא אמירה בשכיב מרע לא מהניא מידי הלכך אין מועיל עד שיאמר תנו בית זה לפלוני כו': **למימרא דסבר רב נחמן כו'.** לא אלים כח השכיב מרע יותר מן הבריא אלא שאמירתו קונה קנין סודר דבריא: הלואתי

עין משפט נר מצוה

ע א מי' פ"ו מהלכות מכירה הל' יב ועיין בהגהות ומנמק"י מסנה מ"מ בשין פס טוס"ע מר"מ סי' סו סעיף כב:

עא ב מי' פ"ו מהלכות זכיה ומתנה הלכה כ ועיין בהגהות ומנמ"מ מ"מ שם טוס"ע מר"מ שם סעי' מ וסי' רנג סעיף כ (ובכ"מ לעיל דף קנ:):

עב ג מי' שם הלכה כ ועיין בהג"ל ופ"מ הלכה כ מ"מ שם (וכרב אלפס בכתובות דף קנ:):

עג ד מי' שם פ"ו הל' טו טוס"ע מר"מ סי' רנג סעיף כח:

רבינו גרשום

הלכך לא קשיין אהדדי: לתפלתו של כהן גדול. דאי חמים ההוא יומא בידרע שכל השנה מחוממת וצריך לבקש רחמים שתהא גשומה ואי קריר צריך לבקש רחמים שאם גשומה תהא שחונה: אמר רבא אמר רב נחמן מתנת שכיב מרע מדרבנן היא. דקניא באמירה וכל מתנה דאשכחן באוריית' בבריא מירי. ומה שיכול ליתן למי שאינו יורש באמירה רבנן תקנו להו למיעבד כל רעותיה דאי לא מצי למיעבד שמא תטרוף דעתו עליו מחמת צער. איכא דאמרי להכי לא בעי לא קנין ולא כתיבה ולא משיכה אלא באמירה בעלמא דיומנין דמתרמי דמית בשבת ולא מצי למיעבד קנין ולא משיכה ולא כתיבה וחטרוף דעתו עליו ושכיב ולא פקיד להכי תקינו דבאמירה פני: ומי אמר רב נחמן הכי. דמדרבנן הויא מתנת שכיב מרע: והאמר רב נחמן אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר לאחר מכיר' ומחלו. לבעל חובו [מחול] דנייר בעלמא הוא דובין ליה ומלוה ליתה בעינה דלהרצאה נתנה. אבל זודי דיהוב לוקח בשכיל שטר מהדר ליה ללוקח: אפי' יורש של מוכר מצי מחיל החוב. הואיל דיורש הוא: מודה שמואל שאם נתנו. לשטר חוב במתנת שכיב מרע לשום אדם שאין יורש יכול למחול דמתנה אלימא ממכר: אי אמרת בשלמא (דאורייתא) משום הכי. אלימא מתנה ממכר: אלא אי אמרת מדרבנן. אמאי אלימא מתנה ממכר. ש"מ מדאורייתא וקשיא דרב נחמן אדרב נחמן. ומשני לעולם אימא לך מדרבנן ולא מדאורייתא ומשום הכי אינו יכול למחול דעשאוה רבנן ואלמוה רבנן (כתיבתי') (מתנתו) כמראוריתא משום נזירה שמא תטרוף דעתו עליו: לא אמר כלום. דאין זה זכיית מתנה כדאמר לקמן ישול ויזכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הם. אבל היכא דאמר ידור ויאכל פירותיו לא עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו. והאי דאמר ידור ויאכל לאו דוקא הוא דיכין דאמר תנו לחוד קנה קאמר אלא אגב דאמר בריאשא ידור ויאכל קתני סיפא נמי ידור ויאכל: למימרא דקסבר רב נחמן. דאמר ידור ויאכל אין לשון קנין מתנה היא משום דמלתא דלשון קנייה הוא (דאיתא) בבריא איתיה בשכיב מרע. דבריא אמר תנו הייגו לשון מתנה (הייגו) ה"נ שכיב מרע אבל אמר בריא ידור לא הוי לשון מתנה דליתיה נמי בשכיב מרע: והאמר רב נחמן

מסורת הש"ס

ב) כ"ק פט. כ"מ כ. כתובות פה: פו. קדושין מח. ג) [כתובות פו.]. ג) [כ"ל מתק תל"מ ובגה ומ"מ וכו'], ד) [כ"ל והכתם]. ה) כ"מ נ"מ נרים אינו תל.

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה מודה שמואל בו' א"נ ע"י קנין ברין כל מתנת שכ"מ במקצת. תמה לי דא"כ הי' מתנת כרת ריכול למחול וכן הקשה הגר"א כה"מ פי' רנג פ"ק מכ):

הגהות הב"ח

(א) **גמרא** אמר רב נחמן אע"ג. נ"ב נ' רשב"ם ז"ל נחמן אמר שמואל כו' ומודה שמואל כו' אבל בחוב בפרק הפסיבה נרסין אע"ג כו' ע"ש סוף דף ע"ו: (ב) רשב"ם ד"ה מתנת וכו' כיד מי הן והיכן וכו' ולישנא אחרינא מפרשין וכו' שיקנו דבריו בחמירה. נ"ב וכך מפורש לקמן בדף קנ"ו ע"ב דקאמר ולא לחוש לדברי ר"ח אלא שמא תטרוף דעתו עליו: (ג) ד"ה המוכר כו' קני לך איהו וכל: (ד) ד"ה ואפי' כו' הכתוב בו בחקום: (ה) ד"ה מודה שמואל וכו' אם מתנת שכיב מרע בבורלה בבריא אמירה בשכיב מרע נמי לא מהניא: (ו) תוס' ד"ה המוכר וכו' דאי מחלה לה לגבי בעל ליכא פסידא ומוקי לה כר"מ: (ח) **באר"ד** ותימה לקמן וכו' אין לא יטרוף וכו' דמבכל מקום:

מוסף רש"י

וחזר ומחלו. המוכר שהוא מלוה מחלו לגוה. מחול. דאמר ליה לוה לוקח לאו בעל בכרים לידי אח: (כתובות פה:). ראפילו יורש. של מלוה. מוחל. שבלוה לא נתחייב לוקח כלום אלא מחמת המוכר. יכרי מחלו אלא: (קדושין מח:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com